

MƏTBUATDA PEŞƏKARLIQ NÜMUNƏSİ VƏ YA ÜÇ KİTAB BİR BAXIŞ BUCAĞINDA

Nemət Veysəllinin mətbuat yaradıcılığı ilə hələ yetmişinci illərdən tanış olsam da bu gün yaxın-uzaq illərin qələm məhsullarını yenidən nəzərdən keçirir və ilk dəfədir ki, fikirlərimi oxucularla bölüşürəm. Yadımdadır, o zaman sevilə-sevilə oxunan “Ulduz” jurnalında və digər mətbuat orqanlarında Nemətin bir-birindən yeni ruhda maraqlı yazıları dərc olunur və ictimai mühitdə böyük rəğbətlə qarşılanırdı. Zamanında onunla bağlı bir çox məqamları ötürsəm də düşünürəm ki, dövrünə görə cəsareti və özünəxas üslubu ilə jurnalistikada seçilən dəst-xəttə malik qələm sahibinin yaradıcılığından bəhs etmək hər vaxt məqsədəmüvafiqdir. O mənada ki, onun mürciəti etdiyi mövzular ictimai-sosial məzmunu, mədəni həyatımızun bir çox sahələrini əhatə etməsilə hər zaman aktualdır, müasirdir. Bu da diqqətləyiqdir ki, o, ixtisaslı jurnalist olaraq peşəsinə həmişə sadıq olan qələm adamıdır.

Nemət Veysəlli söz adamı olaraq gəncliyindən bölgələrimizi qarış-qarış gezib, zəhmət adamları ilə yaxın münasibətdə olub, onların dərd-sərinə, problemlərinə biganə qalmayıb. Bu insanlara doğmaları qədər məhrəm olub. Sözü-nün kəsəri bir çox müşkülləri həll edib. Eləcə də görkəmli şəxsiyyətlərin, ədəbiyyat, mədəniyyət adamlarının mənəvi aləminin özəlliklərini işıqlandıraraq, onları oxuculara fərqli prizmalardan təqdim edib. Elə bu səbəblərdən və yaxın vaxtlarda onun “Piyadaların döyüşü” (2010), “Tikintisi yarımçıq qalmış evlər” (2014), “Mənim müharibəm” (2017) kitabları ilə tanışlıq mənə publisist Nemət Veysəlli haqqında söz demək zərurətini doğurdu.

İlk olaraq qeyd edim ki, Nemətin publisistika yaradıcılığı mövzusunə və istiqamətinə görə iki qrupa ayırmaq doğru olar. Onun ixtisaslı, peşəkar jurnalist olaraq mətbuata gəldiyi vaxtlardan üzü bəri bütün yaradıcılığı qeyd etdiyim sahələrin geniş mənada tədqiqinə, tərənnümünə həsr olunub. Ötən əsrin sonlarından, milli dirçəliş adlandırdığımız vaxtlardan isə bir çox ədəbi şəxsiyyətlər kimi N.Veysəllinin də yaradıcılığında xalqın taleyində baş vermiş təbəddülatlar, iki əsrdən də çox ərazi iddiasında olan üzdənirəq qonşularımızın işğalçılıq əməlləri onu da məhz bu sahədə söz deməyə istiqamətləndirdi. 1988-ci ildən tüğyan edən hadisələrin müşahidəçisi və iştirakçılarından olan Nemət Veysəlli sözün həqiqi mənasında qələmini süngüyə çevirdi. Daşnaq xislətli ermənilərin və onların havadarlarının yüzillər boyunca davam edən çirkin siyasətini və insanlığa sığmayan əməllərini ifşa edən yazılar ərsəyə gətirdi. Bununla kifayətlənməyən söz adamı o zaman (1993) Müdafiə Nazirliyinin yenidən təsis olunmuş “Azərbaycan ordusu” qəzetinin Qarabağ bölgəsi üzrə hərbi müxbiri təyin edildi və döyüş bölgələrinə yol aldı. Necə deyirlər, qaynar döyüşlərin, ordumuzdakı vəziyyətin şahidi oldu. Bir Azərbaycan vətəndaşı kimi gördüklərindən qəlbi ağrıdı, oğullarımızın vətənpərvərliyindən, düşmənin üzərinə şığıyan şahinlərimizin qəhrəmanlığından, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canından keçən igidlərimizin şücaətindən ürəyi köksünə sığmadı, həyəcan, duyğular varlığını sardı. Bax burda publisistin söz demək qüdrəti daha da artdı. Zamanında sözünü dedi, illər sonra yaddaşında qalanları qələmə alaraq “Mənim müharibəm” adlı publisistik topluda nəşr etdirdi...

Onu da xatırladım ki, N.Veysəllinin mövzuya özünəməxsus bir yanaşma tərzı var. Obyekti, yaxud hər hansı bir zəhmət adamını, yaradıcı şəxsiyyəti dərindən öyrənmək, onların qəlbinə yaxın olmaq, daim o ətrafda düşünmək və maraqlı üslubda mövzuya giriş etmək və bu istiqamətdə bir-birindən fərqli gedişlərlə sözü-nə uyarlı (həm də təbii!) rənglər qatmaqla bitkin və təsirli yazı ərsəyə gətirmək həqiqi mənada Nemətin yaradıcılığının sənətkarlıq xüsusiyyətləridir.

Kənd adamlarının həyatından yazdığı məqalələrdə onun təsərrüfata geniş mənada, hərtərəfli bələdliyi, əkin-biçin qayğılarına,

Ötən əsrin yetmişinci illər mətbuatında publisistlikdə tanınmış qələm adamları Sovet ideologiyasının şüurlarda kök saldığı vaxtlarda belə həyat gerçəkliklərini təsvir edərkən, öz fikirlərini açıq və ya sətiraltı olsa belə, ifadə etməkdən çəkinmirdilər. Ümumiyyətlə, bütün zamanlarda haqsızlığa, neqativ hallara qarşı doğru mövqedən münasibət bildirərək haqqı, ədaləti müdafiə etməkdə həqiqi söz əsl yaradıcı insanların qılıncından da kəsərlı etlaıı olub. Təbii ki, bunlar ictimai şüura, milli oyanışa öz təsirini göstərirdi. Bu istiqamətdə özünün publisistika yaradıcılığında ciddi, həm də hər zaman müasir və aktual səslənən mövzuları ilə yaddaqalan ədəbi simalardan biri də Nemət Veysəllidir.

məhsuldarlığa təsərrüfatçı kimi yanaşması, əyalət yerlərində insanların üzleşdiyi problemlər, təbii fəlakətlərdə—güclü yağışların, sellərin daşqınların gətirdiyi ziyanların yaratdığı rahatsızlıqda insanlarla həmdərd olması, bunun tam əksi olan mövzularda—təhsildə, səhiyyədə, mədəniyyətdə, incəsənətdə və onun bir sıra növlərində əsl sənətkar fikirlərini açıqlaması jurnalistin bütün sahələrdə qələm işlətmək bacarığından, xalis sənətkarlığından irəli gələn ümdə keyfiyyətlərdir. Nemətin səksəncinci illərdə qələmə aldığı yazılarda məhz kəndin qayğıları, zəhmət adamlarının işgüzarlığı, əmək qəhrəmanlarının yaratdığı xariqələr, eləcə də sənayedə, dənizdə çalışanların həyat hekayələri, güclü təsvir vasitələri ilə, həm də ustalıqla qələmə alınıb. “İyirmi altı ilin bir günü”, “Qızıl kəndin adamları”, “Ömrün bir parçası”, “Üç gün” və bu mövzularda bir çox qələm məhsulları dediklərimizə nümunədir.

Müəllifin mədəniyyət, incəsənət mövzusunda qələmə aldığı məqalələrini nəzərdən keçirəndə adama elə gəlir ki, o, uzun illər adıçəkilən sahələrdə çalışmış, bu sənətləri dərindən öyrənmiş bir sənətkardır. Beləliklə, Nemət Veysəllinin ərsəyə gətirdiyi əsərləri onu nəzərimizdə bütün sahələrin peşəkarı kimi ucaldır, yaradıcılığına oxucu rəğbəti qazandırır. Bu yazılarda bəzən bədii üslub, yazıçı tənəyyüldən gələn rəngli təsvir elementləri olduğundan onlardan bir çoxu bizə hekayə təsiri bağışlayır. Müəllifin musiqi aləmindən yazdığı “Öləcəyəm, qalacağınız Rəşidsiz”, “Ürəyi o tayda qalan sənətkar”, “Qaradağılıdan başlanan yol”, “Evlərinin dalı qaya” portret-oçerklərinə xas olan xarakterik cizgilər, eləcə də qəhrəmanı musiqi sənətinin zirvəsinə aparan keşməkeşli yolları öyrənmək səriştəsi, sənətkarın mənəvi aləmini duya bilmək fəhmi hakim olduğundan onları təkrar-təkrar oxumaq insanda xoş ovqat yaradır. Nemət kinodan yazanda bir başqa ampuada görünür. Müəllif kinoteatrın yerləşdiyi məkandan başlamış, içərinin görünüşü, filmi təqdim etmə mədəniyyəti, onların janrına, təsir vasitələrinə və bu sıradan bir çox xüsusiyyət və əlamətlərinə özünün polemik düşüncəsilə müdaxilə edir. Bu da oxucuya olduqca səmimi və əhəmiyyətli təsir bağışlayır. Diqqət edək: “Filmlərin janrı, dil, ifadə, üslub müxtəlifliyi barədə mübahisə nə qədər genişdirsə, onların tamaşaçılara çatdırılmasının metod və formaları da bir o qədər bəsitdir. İldən-ilə daha böyük mənə kəsb edən incəsənətin bu növünün bəsit təqdimi təəccüb doğurur”. Bu mövzuda qələmə alınmış başqa məqalələr də müəllifin sahənin problemlərinə mütəxəssis səviyyəsində bələdçiliyindən, başqa sözlə, mövzunu hərtərəfli araşdırmasından ərsəyə gəlmişdir. “Piyadaların” döyüşü... və yaxud publisistin polemik düşüncələri” adından da göründüyü kimi, müəllifin hər cür bəzəkədən, yersiz tərifdən uzaq olan düşüncələrini birbaşa bildirməsinə, problemlərin həlli istiqamətində fikirlərini bölüşməsinə hesablanmışdır. N.Veysəllinin yaradıcılığında bir həmkar kimi mənə xoş təsir bağışlayan həm də budur ki, o, bəhs etdiyi sahənin görünən və görünməyən tərəflərini tədqiq edərkən özünün polemik düşüncələrini, tənqidi fikirlərini cəsarətlə ifadə edir. Nəzərə alsaq ki, adlarını çəkdiyimiz başqa yazılarda yığcam bəhs etdiyimiz yazılar 70-80-ci illərin qələm məhsuludur, onda bu cəsarətin nə qədər təsirli və dəyərli olduğu anlaşılar...

Nemət Veysəllinin mövzuları olduqca zəngin və müxtəlifdir, yəni onlar bir-birini təkrar etmir. Burdan da aşkar görünür ki, həyatımızın müxtəlif sahələrində axtarışlar edərək, deyilməyən, yazılmayan, yaxud haqqında az və öləri bəhs olunan mövzular ətrafında düşünərək, ortaya sanballı əsərlər qoymaq publisistin başlıca məqsədi olmuşdur. Müəllifin “Tikintisi yarımçıq qalmış evlər” məqalələr toplusunda tanış olduğumuz yazılar fikrimizin bariz nümunəsidir. Mən bu əsərlərdə Neməti bir səyahatçı kimi gördüm. Bir qələm sahibi kimi onun ən böyük uğuru gənliş və güclü müşahidəyə malik olması, həm də bu müşahidələrini dilin bütün rəngləri və çalarlarında yazıya gətirmək və oxucunu heyərdə qoya bilmək bacarığıdır. Nemət bu mövzuları işlə-

mək üçün haralarda olmayıb və kimlərlə görüşməyib? Respublikamızın əksər bölgələrində—Cəllilabad, Kürdəmir, Yevlax, Şirvan, Qusar, Şəki, Astara, Lənkəran, Ağcabədi... Nədən yazmayıb—Bu yerlərdə keçirilən dövlət əhəmiyyətli tədbirlərdən, mədəniyyətdən, mətbuatdan, təsviri sənətdən, xalqın sosial vəziyyətiindən, tikintisi yarımçıq qalmış evlərdən... Kimləri dilləndirib-danışdırmayıb, vəsf etməyib—onların da sırası zəngindir. Bu yazıların hər birinin arxasında tanınmış imza və bu imza sahibinin bütün çətinlikləri dəfə edərək, müşkülləri açaraq böyük istedad və zəhməti sayəsində jurnalistikanın ciddi və cazibədar janrı olan publisistlikdə meydana gətirdiyi yazılar dayanır. Və bu yazıların istənilən abzasından, cümlələrindən iqtibas etmək təbii ki, oxucuda böyük təəssürat yaradır. Təəssüf ki, kiçik bir məqalənin həcmi buna imkan vermir.

Nemət Veysəllinin Qarabağ müharibəsindən bəhs edən “Mənim müharibəm” məqalələr toplusu bu gün də, sabah da vətənpərvərlik duyğularımızı, doğma yurda bağlılıq hissimizi alovlandırır. Bu yazılarda bəhs olunan hadisələrin hər biri bizə doğmadır. Bu, təbii-dır. Çünki bu cənnət məkanlar, əzizlərdən ötrü sinəsi cadar-cadar olan torpaqlar, həsrətdən boy-nubükük qalmış evlər, ağaclar, sanki şövqünü, əzəmətini itirmiş dağlar ulularımızın əmanətidir. Biz bu yerlərin üzərindəki haqqımızı bərpa etməliyik...

Müəllifin “Mənim müharibəm” dediyi bu müaribə hardan və nədən başlamışdı? Kitabın ilk səhifələrindən, müəllifin uşaqlıq xatirələrindən də aydın olur ki, ermənilərin bədləkləri, düşmənçilik əməlləri, ərazi iddiaları hələ neçə onilliklər əvvəldən başlamış və planlı surətdə davam etmişdir. Ermənilərin millətimizə qarşı ədavəti, insanlığa yaraşmayan hərəkətləri, xainliyi hər zaman, həmişə olmuşdur. Onlar adicə qonşuluq münasibətlərində belə özlərinin xain-xoflu niyyətlərini gizlətməmiş, hər vaxtla millətimizi incitməyə, “yersiz gəldi, yerli qaç” həyasızlığı ilə evimizdə məskunlaşaraq, soydaşlarımıza qarşı fitnə-fəsadlar törədirdilər. “Mənim müharibəm” əsərində hamımızın—torpaqlarımızın işğalı ilə barışmayan, ərazi bütövlüyümüzü bərpa etməkdən ötrü bu gün gücümüzü, birliyimizi səfərbər edən xalqımızın müharibəsidir. Nemət yaddaşın içiyə gedərək, hələ əmin-amanlıq saydığımız Sovet dönəmində üzdənirəq qonşularımızın faciələrini yola açan planlarını açmaqla onları ifşa edir. Onun yazdığıları sadəcə məlumat toplusu deyil, ədəbi tənəkkürə malik bir qələm adamının, publisistin gördüklərini bəzəmədən, artır-bəskiltmədən öz müşahidələri əsasında, sadəcə bir üslubda oxucularına çatdırdığı tarixi həqiqətlərdir. Əslində biz, zaman-zaman bu həqiqətləri, erməni vandalizmini, onların işğalçılıq əməllərini yaşadığımız hadisələrin fonunda hər zaman açıb göstərməli, gələcək nəsillərin yaddaşına ötürməliyik. Tarix öz yaddaşında yalanları, quramaları deyil, həqiqəti yaşadır.

Qarabağ müharibəsində özümüzün naqisliyimiz də necə deyirlər, bizi yandırır-yaxır. O zaman hakimiyyətdə olanların biganəliyi, oğullarımızın bəzi məqamlarda köməksiz, hərbi sursatsız ölüm-dirim savaşında vətənə sədaqətlə, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda mərdliklə vuruşduğunu odlu sətirələrdən duyduqca əsəblər tarıma çəkilir, sanki köksümüzdə dağ basılır. Bunlar doxsanıncı illərin əvvəllərində vüsət almış Qarabağ müharibəsinin canlı mənzərəsi, bu mənzərənin detalları, gerçəklikləridir. Həmin vaxtlar böyük həyəcanla döyüş bölgələrindən verilən xəbərlərə reaksiyaların, narahatlıqların təşvişlə qarşılanması yaddaşımızın bir ağırli səhi-fəsidir. Hərbi müxbir Nemət Veysəllinin döyüş bölgələrində gördükləri, şahidi olduqları və bütün bunlara polemik düşüncələri də oxucuda böyük həyəcan və maraq doğurmaya bilməz.

Şübhə etmirik ki, Azərbaycan mətbuatının bugünkü problemlərini, publisistika janrında yaranmış bir çox əsərləri araşdıran tədqiqatçılar Nemət Veysəllinin yaradıcılığına da tədqiqat obyektı olaraq neinki nəzərdən qaçırmamış, hələ bundan sonra da onun irsinə elmi-metodoloji aspektdən maraq göstərəcəklər.

Şəfəq NASİR,
“Respublika”.